

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11.11.2009, sp. zn. 31 Nd 209/2009, ECLI:CZ:NS:2009:31.ND.209.2009.1

Číslo: 65/2010

Právní věta: Soudci soudu, jenž vystupuje za stát v občanském soudním řízení jako jeho organizační složka, nejsou bez dalšího (jen proto, že u takového soudu působí) vyloučeni z projednávání a rozhodnutí příslušné věci. Tím méně mohou být pak vyloučeni jen proto, že je v jiném občanském soudním řízení veden spor se státem, za nějž vystupuje soud, u kterého tito soudci působí.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 11.11.2009

Spisová značka: 31 Nd 209/2009

Číslo rozhodnutí: 65

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Vyloučení z řízení

Předpisy: § 14 o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se domáhá (naposledy podáním ze dne 24. 10. 2008) toho, aby bylo určeno, že žalovaná 1) „jako soudkyně Obvodního soudu pro Prahu 3 hrubě porušila občanské právo žalobce na spravedlivé projednání a rozhodnutí jeho právní věci o zaplacení 100 000 Kč, vedené u označeného soudu pod č. j. 9 C 100/2000, a na odčinění škody, kterou mu žalovaná IU způsobila“, a aby bylo žalované 3) uloženo „zveřejnit do 15 dnů od právní moci rozsudku v deníku Mladá fronta DNES na straně A3 ve výrazné grafické úpravě s velikostí písma nejméně 4 mm, pod nadpisem VEREJNÁ OMLUVA MINISTERSTVA SPRAVEDLNOSTI, s velikostí nadpisu nejméně 10 mm, text“ ve znění, které dále uvedl.

O b v o d n í s o u d pro Prahu 8, jemuž byla věc přikázána k projednání a rozhodnutí usnesením M ě s t s k é h o s o u d u v Praze ze dne 21. 12. 2007, předložil věc Vrchnímu soudu v Praze, protože „podle názoru soudu nepatří do věcné příslušnosti okresních soudů, neboť z doplnění žaloby je zřejmé, že se žalobce domáhá práv vyplývajících z ochrany osobnosti (§ 9 odst. 2 písm. a/ o. s. ř.)“.

Žalobce podáním ze dne 12. 11. 2008 vznesl „návrh na vyloučení VSPHA“ (Vrchního soudu v Praze), neboť „k Okresnímu soudu v Liberci ve dnech 15. a 16. 10. 2007 podal návrh na vydání rozsudku i proti Vrchnímu soudu v Praze pro jeho protiprávní postup při vyřizování věci vedené pod sp. zn. 9 C 1061/98 před procesním Okresním soudem v Liberci“. Ve svém podání odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19. 8. 2008, č. j. [4 Nd 60/2008](#).186, maje názory tam obsažené za závazné.

„Soudní řízení proti VSPHA staví tento soud a všechny jeho soudce vůči mně do specifického protikladného vztahu, který rozhodně již nelze označovat za nepodjatý“, uvádí ve svém podání výslovně.

N e j v y š š í s o u d rozhodl, že soudci Vrchního soudu v Praze nejsou vyloučeni z projednání a rozhodnutí věci.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud jako nadřízený soud (§ 16 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů) dospěl k závěru, že námitka podjatosti směřující podle obsahu (§ 41 odst. 2 o. s. ř.) žalobcova podání k tomu, aby soudci Vrchního soudu v Praze, určení rozvrhem práce k rozhodnutí o věcné příslušnosti, byli z projednání věci vyloučeni, není důvodná.

Účastníci mají právo vyjádřit se k osobám soudců a přísedících, kteří mají podle rozvrhu práce věc projednat a rozhodnout. Soudci a přísedící jsou vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je tu důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Důvodem k vyloučení soudce nebo přísedícího nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce nebo přísedícího v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech (§ 15a odst. 1, věta první, § 14 odst. 1 a . 4 o. s. ř.).

Podle rozvrhu práce Vrchního soudu v Praze – jak vyplývá z obsahu spisu – má věc vedenou u tohoto soudu pod sp. zn. Ncp 2965/2008 projednat a rozhodnout senát 16 Cmo, v němž působí soudci JUDr. S. B., JUDr. A. P., JUDr. J. H. a JUDr. L. Z., popřípadě zastupující senát 6 Cmo, v němž jsou zařazeni soudci JUDr. H. V., JUDr. M. U. a JUDr. F. Š.

Všichni jmenovaní soudci shodně uvedli, že jim nejsou známy žádné skutečnosti, pro které by měli být vyloučeni z projednávání a rozhodnutí předmětné věci, a že nemají žádný vztah k účastníkům řízení ani k jejich zástupcům.

Senát Nejvyššího soudu příslušný podle rozvrhu práce k projednání a rozhodnutí věci předložil věc se zájmem odchýlit se od dosavadní rozhodovací praxe velkému senátu Nejvyššího soudu, a ten dospěl za postupu podle § 20 odst. 2 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů, k jinému právnímu názoru, než který je vyjádřen v usnesení ze dne 19. 8. 2008, č. j. [4 Nd 60/2008](#)-186.

V uvedené věci týž žalobce (ve sporu vedeném proti advokátu o náhradu škody) obdobně jako zde namítá vyloučení Vrchního soudu v Praze z téhož důvodu jako zde, tj. pro vedení jiného řízení proti České republice – Vrchnímu soudu v Praze. V posledně uvedeném rozhodnutí senát Nejvyššího soudu zaujal názor, že za daných procesních poměrů, kdy jsou soudci Vrchního soudu v Praze k soudu, jenž je žalován (tímtež žalobcem) v jiném řízení, vůči tomuto soudu v postavení obdobném vztahu zaměstnaneckému či služebnímu, lze mít takovou skutečnost za důvod k jejich vyloučení z projednávání a rozhodnutí věci ve smyslu § 14 odst. 1 o. s. ř.

S takovým názorem nelze souhlasit.

Předně je na místě uvést, že usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 7. 2002, sp. zn. [22 Nd 138/2002](#), na něž odkazuje – a jež tak posloužilo za domnělé východisko – usnesení Nejvyššího soudu č. j. [4 Nd 60/2008](#)-186, bylo vydáno v jiné procesní situaci – ve věci byl žalován přímo Vrchní soud v Praze – a bylo jím rozhodováno za zjevně jiné právní úpravy – před účinností zákona č. 30/2000 Sb., jímž byl změněn občanský soudní řád, mj. zvláště výrazně právě v ustanoveních § 14 a násl. o vyloučení soudců, a před účinností zákona č. 220/2000 Sb., jímž bylo změnou dotčeno nejen ustanovení § 21a o. s. ř. o jednání organizační složky za stát, ale zejména byl změněn právní status státu a jeho

organizačních složek.

V nyní posuzovaném případě nebyly zjištěny žádné okolnosti, z nichž by bylo možné dovodit, že je tu důvod pochybovat o nepodjatosti ve výroku označených soudců Vrchního soudu v Praze. Uvedení soudci nemají k věci, k účastníkům ani k jejich zástupcům – jak vyplývá z jejich vyjádření – žádný z hlediska ustanovení § 14 odst. 1 o. s. ř. významný vztah, který by mohl představovat důvod k jejich vyloučení z projednávání a rozhodnutí věci, a takový vztah nelze dovodit ani z údajů žalobce. Důvodem k pochybnostem o jejich nepodjatosti nemohou být ani úvahy žalobce založené na skutečnosti, že proti „Vrchnímu soudu v Praze“ podal v jiné věci žalobu, neboť tato skutečnost sama o sobě nic nevypovídá o vztahu těchto soudců k účastníkům a k projednávané věci, a nelze z ní dovodit, že by byla způsobilá ovlivnit jejich nestranné rozhodování.

Z toho, že účastník je povinen v námitce podjatosti označit konkrétního soudce, jehož podjatost namítá, a uvést, v čem spatřuje důvod jeho podjatosti (srov. § 15a odst. 3 o. s. ř.), totiž vyplývá, že nelze jen paušálně a neadresně namítat, že jsou vyloučeni „všichni soudci“ určitého soudu. Skutečnost, že účastník kupříkladu z důvodů, které on sám považuje za závažné, podal žalobu proti konkrétnímu soudu jako organizační složce státu, může být důvodem pro přikázání věci jinému soudu z důvodu vhodnosti podle § 12 odst. 2 o. s. ř., sama o sobě však nezakládá důvod k pochybnostem o nepodjatosti každého jednotlivého soudce daného soudu.

Procesně a i obecně právně je zapotřebí rozlišovat mezi pojmy soud a soudce a též i z hlediska zásad spravedlivě vedeného procesu citlivě posuzovat jejich vzájemný vztah. Není právním poměrem zcela přiléhavý názor, dle něž lze v posuzovaných souvislostech mít mechanicky vzato vztah mezi organizační složkou – soudem vystupující v soukromoprávním sporu za stát a soudci tohoto soudu (organizační složky státu) za obdobný zaměstnaneckému či služebnímu. Předně, jak se z uvedeného podává, žalovaným, a tudíž účastníkem řízení, je stát, za něž v řízení vystupuje organizační složka. Ve vztahu soudců k této organizační složce se při výkonu rozhodovací činnosti soudů především vychází z toho, že je nezávislý a presumuje se, že není zatěžován subjektivními postoji soudců k organizační složce, jakkoli ty mohou mít objektivní základ.

Shrnutě vyjádřeno zde řešená otázka nemůže být sama o sobě základem pro kladné rozhodování o námitce vyloučení, nad to konkrétně neuvedených soudců. Soudci soudu, jenž jedná za stát v občanském soudním řízení jako jeho organizační složka, nejsou bez dalšího (jen proto, že u takového soudu působí) vyloučeni z projednávání a rozhodnutí příslušné věci. Tím méně mohou být pak vyloučeni jen proto, že je v jiném občanském soudním řízení veden spor se státem, za něž vystupuje soud, u něž působí.

Opačný názor by bez dalšího presumoval, že každý soudce bez rozdílu bude vyloučen z projednávání a rozhodování věci již jen kvůli tomu, že účastník podal žalobu, ve které soud vystupuje jako organizační složka žalovaného státu, čímž by docházelo k neřešitelným situacím zejména u soudů vyšších stupňů, a dále, že soudce jako reprezentant veřejné moci je profesionálně neschopen (patrně s výjimkou uvedenou v ustanovení § 16 odst. 1, věť druhé, o. s. ř.) oprostit se od záležitostí týkajících se soudu jako organizační složky státu. Protože účastník je povinen – jak uvedeno – v námitce podjatosti označit konkrétního soudce, jehož podjatost namítá, a v čem spatřuje důvod jeho podjatosti, je zřejmé, že paušální návrh na vyloučení soudců určených k projednání a rozhodnutí věci rozvrhem práce z uváděných důvodů nemůže být způsobilým důvodem k pochybnostem o nepodjatosti soudců, kteří jsou podle rozvrhu práce povoláni projednávat a rozhodnout posuzovanou věc. V této souvislosti se připomíná, že soudní praxe dosud neměla pochybnosti o tom, že okolnost, že stát u příslušného soudu jako oprávněný uplatňuje vůči povinnému ve vykonávacím řízení pohledávku (soudní poplatky, náklady řízení) vzešlou z činnosti téhož soudu, který za stát v řízení vystupuje, nevede automaticky k vyloučení soudců takového soudu pro jejich poměr k věci. Obdobně to platí pro uplatňování pohledávek státu v konkursním a v insolvenčním řízení.

Nejvyšší soud proto rozhodl, že uvedení soudci Vrchního soudu v Praze nejsou vyloučeni z projednání a rozhodnutí věci vedené u tohoto soudu pod sp. zn. Ncp 2965/2008. Protože nebylo prováděno dokazování, bylo o námitce podjatosti uplatněné žalobcem rozhodnuto bez nařízení jednání (§ 16 odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).